

сіб. / С.Д. Дубенко; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Н.Р. Нижник. – К.: Ін Юре, 1999. – 244 с.

4. Пахомова Т.І. Про закони побудови та функціонування системи державної служби / Т.І. Пахомова // Право України. – 2003. – № 3. – С. 21–24.

УДК 351:316.346.32-053.6

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МОЛОДДЮ В УКРАЇНІ

Василишина С.О.

аспірант Класичного приватного університету

Annotation

The author explores an essence of social work, its becoming in Ukraine and feature of its conducting with young people, classification of methods of social work is also pointed in the article.

Анотація

У статті досліджено сутність соціальної роботи, її становлення в Україні та особливості проведення з молоддю, запропоновано класифікацію методів соціальної роботи.

Ключові слова

Соціальна робота, молодь, професія, державна молодіжна політика, професійні якості, спеціаліст, професійна діяльність.

I. Вступ

Соціальна робота виникла ще у біблійні часи як благодійність, релігійний обов'язок віруючого, як система гуманітарних послуг нужденним. Однак лише у ХХ ст. ця робота визнана в усьому світі як професія, що потребує спеціальної підготовки. Професійна соціальна робота була започаткована, коли деякі благодійні організації почали пошук нових моделей систематичної роботи із своїми підопічними. Термін "соціальний працівник" стало вживатися наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. Але як професія й академічна дисципліна соціальна робота отримала визнання після Другої світової війни.

II. Постановка завдання

Мета статті – дослідити особливості здійснення соціальної роботи з молоддю в Україні.

III. Результати

Питання формування ринку праці молоді, особливо фахівців з вищою освітою, висвітлювали такі українські вчені, як: О. Грішнова, М. Долішній, С. Злупко, О. Кратт, О. Лаврук, О. Яременко, молодіжні аспекти зайнятості – Л. Борисова, Ю. Зубок, Н. Свиридов, І. Чистяков та ін.

В Україні дослідженню проблем молодіжної політики значну увагу приділяли такі дослідники, як В. Барабаш, А. Матвієнко, В. Цибух, А. Шаповал тощо. У працях цих авторів спостерігається політична заангажованість, однак вчені вперше критично проаналізували молодіжну політику в коли-

шньому СРСР та здійснили спробу розробити концептуальні засади якісно нової державної політики стосовно молоді.

Дослідженням державної молодіжної політики займалися такі зарубіжні вчені, як П. Кваккестейн, К. Лазос, П. Лаурітцен, Ф. Мюллер, М. Харрісон, К. Хартман-Фріч, А. Цокаліс тощо.

Науковці Інституту соціальних досліджень (О. Балакірева, Є. Бородин, М. Варбан, Л. Волинець, О. Ганюков, М. Головатий, В. Головенько, І. Демченко, Н. Дудар, Н. Комарова, М. Міщенко, М. Перепелиця, О. Яременко та інші) виробили головні засади, напрями та механізм реалізації державної молодіжної політики в Україні.

Становлення вітчизняної теорії соціальної роботи відбувалось, на думку дослідників, у тісному зв'язку з філософією допомоги як базовою, концептуальною ідеєю, навколо якої формувалися та розвивалися інші концептуальні ідеї й теорії. На етапі становлення, як для кожної теорії і пов'язаної з нею професійної сфери, так і для соціальної роботи, важливе значення має визначення її сутності та основних методів роботи. Тому розглянемо детально саме ці аспекти соціальної роботи.

Англійські вчені Ш. Рамон та Т. Шанін [8, с. 135–136] визначають соціальну роботу як "організацію особистісної служби допомоги людям. Вона заснована на альтруїзмі і спрямована на те, щоб полегшити людям повсякденне життя в умовах особистої та сімейної кризи, а також по можливості кардинально вирішувати їх проблеми". Швецькі спеціалісти Г. Бернер та Л. Юнсон вважають, що соціальна робота – це одна із форм діяльності, спрямована на досягнення індивідуальних чи суспільних змін. У Швеції розрізняють два напрями (або дві частини змісту) соціальної роботи – психосоціальний та структурний. Метою психосоціальної роботи, на думку зазначених учених, є позитивний розвиток суспільних умов життя та особистих ситуацій людей, а структурна соціальна робота орієнтована на допомогу різним соціальним групам, які потребують підтримки, на оптимізацію політики, діяльності

закладів соціальної роботи. Різні концептуальні підходи спостерігаються у трактуваннях соціальної роботи в північно-американській літературі. Зокрема, це такі підходи: біхевіористичний, втручання у кризових ситуаціях, когнітивна терапія, проблемно орієнтований, психосоціальний, системний, соціальне навчання, трансактний аналіз, екзистенціальний, екологічний підходи [4, с. 4–8].

Звернемо увагу на трактування соціальної роботи, які наводяться російськими вченими. Так, В. Бочарова, яка є родоначальницею соціально-педагогічного підходу в соціальній роботі, визначає її як “сприяння саморозвитку особистості, реалізації її творчого потенціалу, здібностей, задатків, активізації зусиль клієнтів (індивідів, груп, общин) щодо вирішення власних проблем”; С. Григор’єв розглядає соціальну роботу як “процес формування, здійснення та реабілітації життєвих сил людини, її індивідуальної та соціальної суб’єктивності”; І. Зайнишев визначає соціальну роботу як “процес виявлення внутрішніх і зовнішніх факторів впливу на перехід об’єкта соціальної роботи з однієї якісної визначеності в іншу”; А. Панов розуміє соціальну роботу перш за все як “професійну діяльність у наданні допомоги людині на особистісному рівні у період її кризових станів, період, коли вона стикається з життєво важливими проблемами” [4, с. 4–8]. Колектив московських вчених, очолюваний П. Павленком, розвиває цільовий підхід до теоретичних засад соціальної роботи, на основі американського досвіду пропонує інтегроване тлумачення цього поняття. Соціальна робота розглядається ним як різновид людської діяльності, що має за мету “оптимізувати здійснення суб’єктивної ролі людей в усіх сферах життя суспільства у процесі життєзабезпечення й діяльності особи, сім’ї, соціальних та інших груп і верств у суспільстві” [9, с. 12–21]. Інші дослідники, зокрема, В. Жмир, соціальну роботу визначає як теорію і практику соціальної політики правової, соціальної, демократичної держави і громадянського суспільства, що спрямована на “окремі соціально неповноцінні групи та індивідів з метою соціальної адаптації їх до існування у пересічних (середньостатистичних) умовах конкретного суспільства” [2, с. 11]. Аналогічної точки зору дотримується А. Кравченко, який під соціальною роботою розуміє “спеціальну професійну галузь, що є сферою практичного застосування соціологічних і психологічних принципів до розв’язання проблем, які характеризують суспільне чи індивідуальне неблагополуччя” [5, с. 111]. Дуальний підхід до визначення сутності соціальної роботи, який полягає у спробі смислового розмежування понять “соціальна робота як професія” та

“соціальна робота як наука”, використовує О. Холостова. Зокрема, “соціальна робота як професія” – це “організаторська робота у сфері, що є особливим соціальним механізмом, який здатний гнучко реагувати та компетентно вирішувати соціальні проблеми на всіх рівнях суспільної структури, аж до конкретного члена суспільства” [4, с. 4–8].

У вітчизняному суспільствознавстві умовно виділяють два рівні (аспекти): теоретичний і практичний, переважає соціально-педагогічний ухил. Так, одним з перших в Україні, на початку 1990-х рр., спробу методологічного обґрунтування соціальної роботи зробив донецький дослідник В. Сидоров. Він визначив соціальну роботу як “професійну роботу з надання допомоги особі, сім’ї, різним віковим та соціальним групам (клієнтам) у розв’язанні їх психолого-педагогічних, медичних, правових, економічних та інших проблем”; вона реалізується у взаємодії клієнта та спеціалістів “з метою поліпшення чи відновлення здібності перших до життєдіяльності” [10, с. 4]. Такий підхід відображено також у визначенні, яке запропоноване П. Шевчуком, а саме: “соціальна робота – це соціальна і громадська діяльність державних і недержавних закладів, приватних, громадських, змішаних організацій, їхніх служб, фахівців і громадських активістів з метою розв’язання соціальних проблем окремих членів суспільства і соціальних груп, які опинилися у складних життєвих ситуаціях” [14, с. 205]. Звернемо увагу, що в цих визначеннях відображено сутність і специфіку соціальної роботи в галузі суспільної практики.

Отже, підсумовуючи, зазначимо, що велика кількість моделей обґрунтувань теоретичних і практичних аспектів соціальної роботи, тлумачень її сутності відображають не лише результати наукових пошуків дослідників різних напрямів, а й суспільну еволюцію, зміни у самому змісті й методах цієї роботи. Тому, на нашу думку термін “соціальна робота” доцільно розглядати в таких аспектах:

- теорія соціальної роботи – це “наука про закономірності й принципи функціонування й розвитку конкретних соціальних процесів, явищ, відносин, їх динаміки в результаті цілеспрямованого впливу організаційних, психолого-педагогічних і управлінських факторів при захисті громадянських прав та свобод особи в суспільстві” [1, с. 39];
- соціальна робота як навчальна дисципліна – це “комплекс навчальних дисциплін у системі вищої та середньої спеціальної освіти, мета яких – дати цілісне уявлення про зміст соціальної роботи, її основні напрями, інструментарій, техно-

логію та організацію, навчити методам цієї роботи” [12, с. 423];

- соціальна робота як вид професійної діяльності – це “діяльність, спрямована на гармонізацію особистісних і суспільних відносин через надання допомоги окремим індивідам, групам людей і громадам, які відчувають утруднення у соціальному функціонуванні, шляхом захисту, підтримки, корекції і реабілітації, а також шляхом зміни або реформування окремих елементів соціальної системи” [12, с. 422].

Вважаємо, що процес становлення соціальної роботи в Україні триває, також відбувається утвердження її не лише як традиційної благодійності чи діяльності інститутів соціального захисту, а й як багатоманітної суспільної практики, перспективної навчальної та наукової дисципліни.

В Україні за період 1991–2007 рр. розроблено досить ефективні схеми соціальної роботи серед різних груп населення, зокрема серед молоді. Соціальна робота з молоддю розглядається нами як організаційна складова процесу реалізації державної молодіжної політики в Україні. Її офіційне становлення відбулося у 1992 р. після прийняття Верховною Радою України Декларації “Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні” (від 15 грудня 1992 р.) та Закону України “Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні” (від 5 лютого 1993 р.). Відповідно, постали проблеми організаційного порядку (структури, фінансування, кадрів) та визначення найефективніших методів такої роботи.

Перш ніж зосередити увагу на характеристиці основних методів соціальної роботи з дітьми та молоддю, розглянемо такі поняття: “соціальна робота з дітьми та молоддю”, “суб’єкти соціальної роботи з дітьми та молоддю”.

У Законі України “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” (від 21 червня 2001 р.), “соціальна робота з дітьми та молоддю” визначається як “діяльність уповноважених органів, підприємств, організацій та установ незалежно від їх підпорядкування і форм власності, окремих громадян, яка спрямована на створення соціальних умов життєдіяльності, гармонійного та різнобічного розвитку дітей та молоді, захист їх конституційних прав, свобод і законних інтересів, задоволення культурних та духовних потреб” [3, с. 76].

Визначальним фактором у сфері соціальної роботи, на нашу думку, є її суб’єкт. У науковій літературі на “суб’єкт соціальної роботи” існують різні точки зору, але фахівці схиляються до думки, що це поняття має, як мінімум, два виміри. З одного боку, це соціальні інститути, державні, недержавні орга-

нізації, фізичні особи, що реалізують соціальну політику та надають соціальну допомогу об’єктам соціальної роботи; а з іншого – це уповноважені інститути, які здійснюють соціальну роботу, а також фахівці із соціальної роботи [11, с. 208]. У Законі України “Про соціальну роботу з дітьми та молоддю” (від 21 червня 2001 р.) деталізовано перелік “уповноважених органів, які здійснюють соціальну роботу з дітьми та молоддю”, до яких належать: “органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, служби у справах неповнолітніх, центри соціальних служб для молоді, їх спеціалізовані формування; підприємства, установи, організації, незалежно від їх підпорядкування та форми власності”. Основною державною ланкою, яка здійснює соціальну роботу з молоддю, є центри соціальних служб для молоді та їх спеціалізовані формування. Система ЦССМ, діючи на макро-, мезо-, мікрорівні, складається із центрів державного, регіонального та місцевого порядку [11, с. 195].

Вважаємо, що одним із головних чинників успішної діяльності суб’єктів соціальної роботи з молоддю є наявність ефективних методів такої роботи.

На нашу думку, найбільш загальним і точним є таке визначення: методи соціальної роботи – це “сукупність прийомів, способів діяльності суб’єктів соціальної роботи, які використовують для розв’язання соціальних проблем клієнтів, стимулювання розвитку їхніх власних сил, конструктивної діяльності щодо зміни несприятливої життєвої ситуації” [12, с. 259–260].

Сучасна теорія соціальної роботи не має єдиної загальноприйнятої класифікації методів. Існують різні класифікації методів соціальної роботи залежно від ознак, покладених у їх основу. Так, методи, запропоновані М. Річмонд, були взяті за основу подальшого їх розвитку і трансформувались у такі методи соціальної роботи: індивідуальний, груповий, робота в громаді. Вказані методи визнані як класичні. Індивідуальна соціальна робота трактується як “цілеспрямована система цінностей, вид практики, який використовується соціальними працівниками для допомоги індивідам і сім’ям у розв’язанні психологічних, міжособистісних, соціоекономічних проблем шляхом особистої взаємодії з клієнтами”; групова соціальна робота – це “метод, який використовується з метою надання клієнту допомоги через передачу групового досвіду для розвитку його фізичного і духовного потенціалу, формування соціальної поведінки”; соціальна робота в громаді – це “метод, в основі якого лежить аналіз життєвого рівня громади з метою розв’язання соціальних проблем, підвищення рівня надання послуг та

активізації членів громади через проведення різних акцій та заходів” [12, с. 418].

Поняття “метод” стосовно європейської соціальної роботи закріпилося після Другої світової війни під впливом американських концепцій соціальної роботи. Так, у США до 60-х рр. ХХ ст. до методів соціальної роботи належали: індивідуальний, груповий, робота в громаді [12, с. 260]. Починаючи з 1980-х рр. класичні методи соціальної роботи (індивідуальний, груповий, робота в громаді) стали доповнюватися іншими підходами – психологічними й технічними засобами, пов’язаними з діагностикою і вивченням клієнта, його сім’ї, соціального мікросередовища, розробленням конкретних методик соціальної роботи, а також терапевтичних методів.

У сучасній вітчизняній літературі існує чотири підходи до класифікації методів соціальної роботи.

Так, перший підхід, який запропонував В. Сидоров, передбачає такий розподіл методів соціальної роботи: за сукупністю клієнтів – індивідуальна соціальна робота, групова соціальна робота, соціальна робота в громаді; за змістом і характером соціальної роботи – соціально-економічні, організаційно-розпорядчі, психолого-педагогічні; за сферою застосування – стимулювання і залучення до дії, репродукування, закріплення та збагачення, сприяння творчості [4, с. 14–15].

Другий підхід до класифікації методів соціальної роботи пропонує Український державний центр соціальних служб для молоді в “Концепції діяльності ЦССМ” (2000). Виходячи з того, що соціальна робота включає різноманітні сфери діяльності, методи соціальної роботи поділяються на: психологічні – діагностика, корекція, психотерапевтичні тренінги, психологічний відбір, психологічна адаптація, аутотренінг, методи психотерапії; педагогічні – формування свідомості, методи організаційної діяльності, стимулювання, схвалення і засудження, залучення, соціальне навчання, ігрові методи; соціологічні – метод спостереження, соціометричний метод, експеримент, метод експертних оцінок, аналіз документів тощо [7].

Третій підхід до класифікації методів соціальної роботи викладений Н. Матвійчук у посібнику “Соціальна робота в Україні: теорія і практика” (2001). Розрізняють такі групи методів: за сферою впливу – економічні, правові, політичні, соціально-психологічні, медико-соціальні, адміністративно-управлінські (організаційні і спеціальні) тощо; за способом впливу – методи переконання (розповідь, бесіда, лекція, позитивний приклад); методи формування позитивного досвіду (вправа); методи корекції (заохочення, покарання); за мірою охоплення – методи

індивідуальної соціальної роботи; методи роботи з групою; методи роботи в мікросоціальному середовищі [6, с. 33]. До методів індивідуальної соціальної роботи Н. Матвійчук відносить: метод вирішення проблем (розроблений Х. Перлман), метод втручання, метод поведінкового підходу, метод екологічного підходу, метод психологічного підходу, кризово орієнтований метод, раціональний метод, метод терапії; до методів групової соціальної роботи належать: метод інтерперсональної допомоги; головними методами соціальної роботи у мікросередовищі є: соціальне планування, планування мікросоціального у середовищі, розвиток територіального самоуправління, соціальні акції в мікросоціальному середовищі, макрореплика [6, с. 33–34].

Четвертий підхід до класифікації методів соціальної роботи запропонований групою вчених (кер. В.П. Андрущенко) та викладений у посібнику “Соціальна робота” (2002). Цей підхід передбачає врахування основних видів соціальної роботи, відповідно до яких можуть застосовуватись методи соціальної роботи. Зокрема, автори виділяють: методи обслуговування – інформування, аналіз педагогічних ситуацій, аналіз психологічних ситуацій, заохочення, традиції, доручення, ділові та рольові ігри, опитування, змагання, метод прикладу; методи супроводу – опитування, спостереження, перенавчання, переконання, заохочення, самоаналіз, сімейна терапія, побутове обслуговування, фасилітація, інгібіція, нормування, контроль, показ перспективи, регламентування; методи профілактики – аналіз соціуму, вивчення документації, аналіз статистичних даних, інформування, соціальна реклама, соціометрія, визначення експертних оцінок, рольові та ділові ігри; методи реабілітації – переключення, опитування, визначення експертних оцінок, навіювання, біографічний метод, моделювання, арт-терапія, психотерапія, реконструкція [13, с. 330].

Ми пропонуємо комплексний підхід до класифікації методів соціальної роботи з молоддю, бо, на нашу думку, необхідно використовувати в соціальній роботі як класичні, так і педагогічні, психологічні, соціологічні методи; не менш важливими є методи соціальної роботи, визначені відповідно до видів такої роботи, а також загальнонаукові методи. Отже, методи соціальної роботи з молоддю ми поділяємо на чотири групи:

- за сукупністю клієнтів (класичні): індивідуальні методи, групові методи, методи соціальної роботи в громаді;
- за змістом і напрямом соціальної роботи: соціально-економічні, психолого-педагогічні, соціологічні, організаційно-розпорядчі;

- за видом соціальної роботи: методи обслуговування, методи супроводу, методи профілактики, методи реабілітації, методи інспектування;
- за способом досягнення науково-дослідної мети соціальної роботи: загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, ідеалізація тощо).

Здійснюючи соціальну роботу з молоддю як організаційну складову процесу реалізації державної молодіжної політики, важливим, на нашу думку, є знання методів соціальної роботи, ефективність використання яких залежить від багатьох чинників, серед яких слід відзначити особистісні і професійні якості спеціаліста; психофізіологічні особливості клієнта; рівень взаємовідносин між спеціалістом і клієнтом; складність проблеми, що вирішується, тощо.

IV. Висновки

Передумовою виникнення теорії соціальної роботи в Україні виступала існуюча в ній вікова традиція допомагати людям. Теорія соціальної роботи в Україні формувалася під впливом західної та російської теорії соціальної роботи на власному культурному, соціальному та науковому підґрунті.

Процес становлення соціальної роботи з молоддю в Україні та утвердження соціальної роботи як науки, професійної діяльності, галузі суспільної практики відбувається під впливом суспільних запитів. Сутність соціальної роботи полягає у такому:

- теорія соціальної роботи – це наука про закономірності і принципи функціонування й розвитку конкретних соціальних процесів, явищ, відносин, їх динаміки в результаті цілеспрямованого впливу організаційних, психолого-педагогічних і управлінських факторів при захисті громадянських прав та свобод особи в суспільстві;
- соціальна робота як навчальна дисципліна – це комплекс навчальних дисциплін у системі вищої та середньої спеціальної освіти, мета яких – дати цілісне уявлення про зміст соціальної роботи, її основні напрями, інструментарій, технологію та організацію, навчити методам цієї роботи;
- соціальна робота як вид професійної діяльності – це діяльність, спрямована на гармонізацію особистісних і суспільних відносин через надання допомоги окремим індивідам, групам людей і громадам, які відчувають утруднення у соціальному функціонуванні, шляхом захисту, підтримки, корекції і реабілітації, а також шляхом зміни або реформування окремих елементів соціальної системи.

Сучасна теорія соціальної роботи, зокрема з молоддю, не має єдиної загальноп-

рийнятої класифікації методів такої роботи. Існують різні класифікації методів соціальної роботи залежно від ознак, покладених у їх основу. У сучасній вітчизняній літературі існують різні підходи до класифікації методів соціальної роботи. Основні з них: перший підхід – за сукупністю клієнтів, за змістом і характером соціальної роботи, за сферою застосування; другий підхід – психологічні, педагогічні, соціологічні; третій підхід – за сферою впливу, за способом впливу, за мірою охоплення; четвертий підхід – за видом соціальної роботи: методи обслуговування, методи супроводу, методи профілактики, методи реабілітації.

Ми пропонуємо комплексний підхід до класифікації методів соціальної роботи з молоддю:

- за сукупністю клієнтів (класичні): індивідуальні методи, групові методи, методи соціальної роботи в громаді;
- за змістом і напрямом соціальної роботи: соціально-економічні, психолого-педагогічні, соціологічні, організаційно-розпорядчі;
- за видом соціальної роботи: методи обслуговування, методи супроводу, методи профілактики, методи реабілітації, методи інспектування;
- за способом досягнення науково-дослідної мети соціальної роботи: загальнонаукові (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння, ідеалізація тощо).

Наявність ефективних методів соціальної роботи є одним з головних чинників успішної діяльності суб'єктів соціальної роботи з молоддю. Тому, на нашу думку, необхідно забезпечити наукове та методичне обґрунтування, провести наукову експертизу нових методів соціальної роботи, інноваційних соціальних технологій, що розробляються суб'єктами соціальної роботи з молоддю.

Література

1. Актуальні проблеми теорії і практики соціальної роботи на межі тисячоліть: монографія. – К.: УДЦССМ, 2001. – 344 с.
2. Жмир В. Социология: справочное пособие / В. Жмир. – М., 1996.
3. Закон України "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" від 21 червня 2001 р. № 2558-III // Офіційний вісник України. – К., 2001. – № 29. – С. 76–83.
4. Косянчук С. Вступ до курсу "Соціальна робота": Інтерв'ю як один із основних методів індивідуальної соціальної роботи / С. Косянчук, В. Сидоров. – Донецьк; Херсон, 1997. – 47 с.
5. Кравченко А.И. Социология: справочное пособие / А.И. Кравченко. – М., 1996.
6. Матвійчук Н.С. Методи соціальної роботи / Н.С. Матвійчук // Соціальна робота в

- Україні: теорія та практика: у 2-х ч. / за заг. ред. А.Я. Ходорчук. – К. : УДЦССМ, 2001.
7. Наказ УДЦССМ “Про концепцію діяльності ЦССМ” від 3.03.2000 р. № 24 // “Соціальна робота”. – К. : УДЦССМ, 2001. – Кн. 3. – С. 254.
  8. Нойфельд И. Методы социальной работы / И. Нойфельд // Теория и практика социальной работы: отечественный и зарубежный опыт – Москва ; Тула, 1993. – Т. 1. – 460 с.
  9. Основы социальной работы // отв. ред. П.Д. Павленок – М., 1997.
  10. Сидоров В.Н. Социальная работа в Украине: проблемы становления и перспективы развития / В.Н. Сидоров // Информационно-методический бюллетень № 1 Украинської академії соціальних педагогів та спеціалістів з соціальної роботи. – Донецьк, 1992.
  11. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / за заг. ред. А.Й. Капської, І.М. Пінчук, С.В. Толстоухової. – К., 2000. – 260 с.
  12. Соціальна робота: Короткий енциклопедичний словник // Соціальна робота. – К. : ДЦССМ, 2002. – Кн. IV. – 536 с.
  13. Соціальна робота // Соціальна робота. – К. : ДЦССМ, 2002. – Кн. II. – 440 с.
  14. Шевчук П.І. Соціальна політика / П.І. Шевчук. – Львів: Світ, 2003. – 400 с.

УДК 366.636

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Головій В.М.

аспірант Класичного приватного університету

Аnotation

In the article the prospects of the use of internet-technologies are considered for the increase of efficiency of collaboration of organs of power and such institutes of civil society as unstate organizations and mass medias. The indexes of distribution are analysed the Internet in Ukraine. It is proved that the high-quality and quantitative increase of the Ukrainian internet-ресурсу will assist development of civil society in our state.

Анотація

У статті розглянуто перспективи використання інтернет-технологій для підвищення ефективності співпраці органів влади і таких інститутів громадянського суспільства, як недержавні організації та засоби масової інформації. Проаналізовано показники поширення Інтернету в Україні. Доведено, що якісне та кількісне збільшення українського інтернет-ресурсу сприятиме розвитку громадянського суспільства в нашій державі.

Ключові слова

Громадянське суспільство, інформаційно-комунікативні технології, інтернет-ЗМІ, недержавні організації.

І. Вступ

Однією з інформаційно-комунікаційних технологій, популярність і поширеність якої невинно зростає, як у світі в цілому, так і в Україні зокрема, є всесвітня мережа Інтернет. Розвиток Інтернету значно розширив публічну сферу суспільств і вніс зміни, які, можливо, не менш важливі для трансформації публічності і становлення громадянсь-

кого суспільства, ніж розвиток газетної індустрії, починаючи з кінця XVIII ст. [14].

Актуальність обраної теми обумовлюється тим, що доступ до інформації є передумовою публічного контролю й відкритості влади. Поширення Інтернету відкриває для громадськості доступ до інформації, що продукується органами влади. Саме Інтернет надає ефективні інструменти для пошуку, відбору та опрацювання тих даних, що цікавлять спільноту. Різноманітні організації використовують мережу Інтернет для залучення нових прибічників, посилення зв'язків із громадськістю, збору інформації та матеріальних ресурсів. Громадяни країни не тільки дізнаються з Інтернету новини, а й мають можливість обговорювати їх численних форумах.

Упровадження інтернет-технологій у сферу державного управління, з одного боку, дасть змогу підвищити його ефективність, з іншого – сприяти більшій відкритості роботи органів влади. Робота в режимі “електронного уряду” принципово змінює атмосферу взаємодії чиновників і населення. Кожен громадянин має змогу дізнаватися про подробиці діяльності міністерств, відомств, органів місцевого самоврядування, знайомитися з їхніми планами роботи, безпосередньо взаємодіяти з ними інформаційно без черг і зайвої бюрократії.

II. Постановка завдання

Мета статті – проаналізувати перспективи підвищення ефективності взаємодії органів влади та деяких інститутів громадянського суспільства, зокрема НДО та ЗМІ.